

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Jan

Nazwisko: Stelmach

Miejsce urodzenia: Juszczyn

Data urodzenia: 12-08-1921

Imię ojca: Stanisław

Imię matki: Anna

Dodatkowe informacje: <https://wnet.fm/kurier/legion-slaski-ak-sformowany-okregu-krakowskim-uciekinirow-ze-slaska-represjami-klesce-wrzesniowej/>

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów	Stan zachowania	Uwagi
Akta śledztwa w sprawie współpracy z organizacją niepodległościową pod dowództwem Stanisława Sali ps. "Schmidt", prowadzonego przeciwko: Janowi Stelmachowi i innym. Zatrzymany 30.12.1948 przez PUBP w Wadowicach, jako współpracownik tej organizacji. Postanowienie o jego tymczasowym aresztowaniu wydał 31.12.1948 podprokurator WPR w Krakowie mgr Jerzy Pauli. Akt oskarżenia sporządził 09.03.1949 oficer śledczy PUBP w Wadowicach chor. Jan Baran. Oskarżony o udzielanie pomocy organizacji Sali przez udzielenie im schronienia, wyżywienia, a także szycie dla nich ubrań. Sprawa została przekazana do Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Krakowie, a następnie 18.03.1949 do WSR w Krakowie. Po realizacji procesowej materiały sprawy złożono 02.11.1949 w Archiwum Wydz. II WUBP w Krakowie pod dawną sygn. 3979/I. Przejrejestrowano 18.09.1968 do nr 1189/III.	Akta o sygn. IPN Kr 07/1086 (1189/III).	
Prokuratorskie akta nadzoru w sprawie Jana Stelmacha i towarzyszy. Podprokurator Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Krakowie kpt. Edward Jaśko 18.03.1949 przesłał akt oskarżenia do Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie, pozostawiając go niezmienionym. Wyrokiem WSR w Krakowie z 31.03.1949 skazany na 2 lata więzienia.	Akta o sygn. IPN Kr 111/1967 (Pr II 284/49).	

Sprawa przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Krakowie przeciwko Janowi Stelmachowi i innym. Rozprawa Główna odbyła się 30.03.1949 przed WSR w Krakowie, który orzekał w składzie: przewodniczący - kpt. Ludwik Kiełtyka, ławnicy - st. strz. Wincenty Łysak i strz. Franciszek Gąciorek. Na rozprawie Stelmach nie przyznał się do zarzucanych mu czynów. Sąd częściowo uznał wyjaśnienia oskarżonego i 31.03.1949 skazał go z art. 18 par. 1 Dekretu z 13.06.1946 oraz z art. 160 KK, tj. za niepowiadomienie komunistycznych władz o miejscu pobytu Stanisława Sali na 3 lata więzienia. Postanowieniem z 20.07.1949 Najwyższy Sąd Wojskowy złagodził wyrok do 2 lat więzienia. Zwolniony warunkowo 07.01.1950.

Akta o sygn. IPN Kr 110/3494 (Sr 723/49).

Starszy strzelec Jan Stelmach ps. "Szyszak" występuje jako żołnierz Legionu Śląskiego Armii Krajowej w Sprawie Obiektowej kryptonim "Akademia", która dotyczy byłych żołnierzy Armii Krajowej z okręgu krakowskiego. Jest wymieniony w "Książce Ewidencji Komisji Likwidacyjnej dla spraw Armii Krajowej w Krakowie", która stanowi wykaz ujawnionych żołnierzy AK.

Akta o sygn. IPN Kr 075/18 (29/OB).

Materiały Sprawy Obiektowej krypt. „Akademia” dotyczące byłych żołnierzy Armii Krajowej z terenu powiatu wadowickiego. Starszy strzelec Jan Stelmach występuje jako żołnierz Armii Krajowej ps. "Szyszak".

Akta o sygn. IPN Kr 075/166 t. 1 (850/OB).

Charakterystyka nr 139 dot. niepodległościowego oddziału Stanisława Sali, ps. „Chojnicki Janusz”, „Szmidt”. Jako uczeń 4 klasy gimnazjum w Osielcu, a zarazem harcerz, zorganizował on początkowo grupę ZHP, tzw. Zastęp Zastępowych, o nazwie „Leśni Ludzie”, w której z inspiracji nauczyciela gimnazjum zorganizował „kącik polityczny”. W skład tej grupy wchodził uczniowie tegoż gimnazjum. W marcu 1947 grupa zmieniła nazwę na: „Podhalańska Grupa Operacyjna Podziemnego Wojska Polskiego Oddział Józefa Piłsudskiego”. Komendantem organizacji został Stanisław Sala, a jego zastępcą Adam Sasuła ps. „Czarny Leszek”. Organizacja liczyła 8 osób (przez cały okres istnienia 16). W marcu 1948 organizacja ponownie zmieniła nazwę na „Wolność i Sprawiedliwość”. W kwietniu 1948 Sala został aresztowany, jednak udało mu się zbiec z posterunku MO w Makowie Podhalańskim. Po ucieczce zaczął się ukrywać, jednocześnie zorganizował WiS w nowym składzie. Terenem jej działania były powiaty: myślenicki i wadowicki, a także Żąbkowice Śląskie i powiat chrzanowski. Najbardziej spektakularną akcją oddziału była likwidacja funkcjonariusza MO ppor. Mariana Kurdziela 21.08.1948. W marcu 1948 PUBP w Myślenicach wszczął wobec grupy Sali rozpracowanie operacyjne krypt. „Kominiarze”, w którym wykorzystano 3 informatorów o ps.: „Lew”, „Wrona” i „Poprawny”. Ponadto PUBP w Myślenicach i w Wadowicach przeprowadziły przez kilka miesięcy kilkanaście akcji pościgowych. Oddział został rozbity w grudniu 1948. Aresztowano w sumie 15 członków WiS oraz 40 współpracowników, którzy otrzymali wysokie wyroki, z karą śmierci włącznie. Akta zawierają kwestionariusz osobowy Jana Stelmacha, który występuje jako ujawniony żołnierz AK oraz współpracownik organizacji Sali.

Akta o sygn. IPN Kr 074/138 (139/X).